

ПРИПОЛОВА Л. І.,

кандидат юридичних наук,
старший дослідник,
начальник науково-дослідного відділу
правових проблем у сфері міжнародного
співробітництва науково-дослідного
управління проблем ресурсного
забезпечення у воєнній сфері, сфері
оборони та військового будівництва
Центру воєнно-стратегічних досліджень
(Національний університет оборони
України)

КОРНІЄНКО В. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник науково-
дослідного відділу правових проблем
у сфері міжнародного співробітництва
науково-дослідного управління проблем
ресурсного забезпечення у воєнній
сфері, сфері оборони та військового
будівництва Центру воєнно-стратегічних
досліджень
(Національний університет оборони
України)

УДК 356.35; 355:34

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.3.1.6>**УКРАЇНСЬКА СКЛАДОВА У СТАНОВЛЕННІ ОКРЕМИХ МІЖДЕРЖАВНИХ
ІНСТИТУТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

У статті акцентовано увагу на те, що співпраця з міжнародними організаціями є ключовим елементом зовнішньої політики України. Актуальності додає той факт, що питання військового співробітництва України з країнами європейського континенту розглядалися вітчизняними вченими переважно у площині реалізації практичних завдань, які виконували Збройні Сили України під егідою миротворчих організацій або перспектив членства України в НАТО. Низка досліджень присвячена розвитку відносин та військової співпраці з країнами Вишеградської четвірки, але не в достатній мірі розкрито проблему взаємодії України з іншими міждержавними інституціями.

Особливою активністю вирізняються тенденції в «Балтійсько-чорноморській осі», яка розглядається в науковому середовищі як альтернативний геополітичний проєкт для країн Східної та Центральної Європи. Ця ідея знайшла свій розвиток через діяльність фахівців української, польської та литовської сторін на початку 20-го століття. Основою створення мали слугувати не лише економічна співпраця, а також спільність історії цього регіону в межах Великого князівства Литовського і Руського.

Наголошено, що на часі актуальними є протистояння наявним та потенційним загрозам з боку явних та завуальованих агресорів або окремих терористичних

угруповань та організацій. Для реалізації завдань в контексті підтримки й збереження миру для більшості країн головним є продовження активної співпраці у міжнародному військово-політичному співробітництві. Відповідно було проведено аналіз організаційно-правових складових безпекового та військового співробітництва України з міждержавними інституціями у регіоні Польща-Литва-Україна, зокрема, увага приділена таким інституціям як: Люблінський трикутник, Молодіжний Люблінський трикутник, Литовсько-Польсько-Українська бригада.

Підсумовано, що безпека держав у сучасному глобалізованому світі є основним завданням як військово-політичних блоків, так і окремих країн. Це завдання може бути реалізоване за умови створення ефективної системи стримування і протидії, а також протистояння можливим загрозам з боку потенційних агресорів, створюючи окремі міждержавні інституції регіональної безпеки.

Ключові слова: Люблінський трикутник, Молодіжний Люблінський трикутник, Литовсько-Польсько-Українська бригада, міжнародне співробітництво, організаційно-правові складові.

Prypolova L. I., Kornienko V. O. The Ukrainian component in the formation of individual interstate regional security institutions

The article emphasizes that cooperation with international organizations is a key element of Ukraine's foreign policy. The relevance is added by the fact that the issues of military cooperation of Ukraine with the countries of the European continent were considered by domestic scientists mainly in the field of implementation of practical tasks, which were carried out by the Armed Forces of Ukraine under the auspices of peacekeeping organizations or the prospects of Ukraine's membership in NATO. A number of studies are devoted to the development of relations and military cooperation with the Visegrad countries, but the problem of Ukraine's interaction with other intergovernmental institutions is not sufficiently revealed.

Particularly active are the trends in the "Baltic-Black Sea axis", which is considered in the scientific community as an alternative geopolitical project for the countries of Eastern and Central Europe. This idea was developed through the activities of specialists from the Ukrainian, Polish and Lithuanian sides at the beginning of the 20th century. The basis for its creation was not only economic cooperation, as well as the common history of this region within the Grand Duchy of Lithuania and Rus'.

It was emphasized that the current urgent need is to confront existing and potential threats from overt and covert aggressors or individual terrorist groups and organizations. To implement tasks in the context of supporting and preserving peace, the main thing for most countries is to continue active cooperation in international military-political cooperation. Accordingly, an analysis of the organizational and legal components of Ukraine's security and military cooperation with intergovernmental institutions in the Poland-Lithuania-Ukraine region was conducted, in particular, attention was paid to such institutions as: the Lublin Triangle, the Youth Lublin Triangle, and the Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade.

It is concluded that the security of states in the modern globalized world is the main task of both military-political blocs and individual countries. This task can be realized provided that an effective system of checks and balances is created, as well as countering possible threats from potential aggressors by creating separate interstate institutions of regional security.

Key words: Lublin Triangle, Youth Lublin Triangle, Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade, international cooperation, organizational and legal components.

Постановка проблеми. Попри активне обговорення та дослідження теми у вітчизняному та закордонному науковому середовищі, залишаються питання, які потребують детальнішого вивчення. Науковці не достатньо приділяють уваги питанням перегляду та оновлення стратегії безпекового співробітництва між Україною та міждержавними інституціями регіональної безпеки, що набуло ще більшої актуальності в умовах широкомасштабного вторгнення російської федерації (далі – рф) на територію України. Зазначена проблема також потребує подальше напрацювання майбутніх угод та договорів багатостороннього співробітництва України, що значно пришвидшить відносини між учасниками. З поміж нечисленних сучасних досліджень особливостей функціонування люблінського трикутника та Литовсько-Польсько-Українських відносин, можемо виокремити праці: Білоуса Н., Боріно Я., Ворожбит О., Горовенка С., Могильницької К., Студінського В., Турянці І., Хасцької О. та інших.

Мета статті – полягає у проведенні аналізу організаційно-правових складових безпекового та військового співробітництва України з міждержавними інституціями у регіоні Польща-Литва-Україна.

Стан опрацювання проблематики. Питання військового співробітництва України з країнами європейського континенту розглядалися вітчизняними вченими переважно у площині реалізації практичних завдань, які виконували Збройні Сили України (далі – ЗСУ) під егідою миротворчих організацій або перспектив членства України в НАТО. Низка досліджень присвячена розвитку відносин та військової співпраці з країнами Вишеграду, але не в достатній мірі розкрито проблему взаємодії України з іншими міждержавними інституціями. Саме тому, яскравим досвідом для досліджень може бути досвід країн Вишеградської четвірки (В4), які змогли швидко адаптуватися до нових викликів та реалій XX–XXI ст.ст. та реалізувати євроінтеграційну та євроатлантичну стратегію з набуття членства в Європейському Союзі та Північноатлантичному Альянсі. Особливою активністю вирізняються тенденції в «Балто-чорноморській осі», яка розглядається в науковому середовищі як альтернативний геополітичний проект для країн Східної та Центральної Європи. Ця ідея знайшла свій розвиток через діяльність фахівців української, польської та литовської сторін на початку XX ст. Основою створення мали слугувати не лише економічна співпраця, а також спільність історії цього регіону в межах Великого князівства Литовського і Руського.

Виклад матеріалу. За нових умов визначення перспективи воєнно-політичного співробітництва, місця і ролі України в системі міжнародної і регіональної безпеки набуває надзвичайної актуальності. Безпека держав у сьогоденному нестабільному світі з численними локальними міжнародними конфліктами є основним завданням як військово-політичних блоків, так і окремих країн. Таке завдання може бути успішно виконане за умови оновлення існуючої та побудови нових інструментів ефективної системи стримування і протидії. На часі актуальними є протистояння наявним та потенційним загрозам з боку явних та завуальованих агресорів або окремих терористичних угруповань та організацій. Стрімкий та не завжди очікуваний розвиток відносин з нашими партнерами, сумісна діяльність проросійських партнерів, неприховані плани щодо подальшої ескалації збройних конфліктів зі сторони рф, це і є виклики, які вимагають пошуку оновлених організаційно-правових інструментів безпекового та військового співробітництва України з міждержавними інституціями. Тому, для реалізації таких завдань в контексті підтримки й збереження миру, головним є продовження активної співпраці у міжнародному військово-політичному співробітництві. Зокрема, такі співпраці можуть відбуватися через наступні інструменти (способи):

Люблінський трикутник. Люблінський трикутник – тристоронній регіональний альянс для воєнно-політичного, економічного, культурного й соціального співробітництва між Литвою, Польщею та Україною, метою якого зокрема є зміцнення діалогу між країнами, підтримка інтеграції України в Європейський Союз та НАТО і спільна протидія російській агресії в Україні [1], який за форматом та змістовою частиною є міжнародним співробітництвом, у тому числі, у воєнній та оборонній сфері. Країни Люблінського трикутника заявили про свою підтримку відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно

визнаних кордонів і закликають припинити російську агресію проти неї. Люблінський трикутник підтримує надання Україні статусу партнера з розширеними можливостями НАТО та заявляє, що надання Україні Плану дій щодо членства в НАТО є наступним необхідним кроком у цьому напрямку [2]. Тресторонній формат заснований на традиціях та історичних зв'язках трьох країн. Відповідну спільну декларацію міністри підписали 28 липня 2020 року в Любліні, Польща. Люблін обрали спеціально як натяк на середньовічну Люблінську унію, що створила Річ Посполиту – одну з найбільших держав Європи свого часу. Спільну декларацію міністрів закордонних справ Литви, Польщі та України Лінаса Лінкявічуса, Яцека Чапутовича й Дмитра Кулеби про створення формату було підписано 28 липня 2020 року в Любліні, Польща [1].

17 вересня 2020 року відбулася перша зустріч національних координаторів Люблінського трикутника, створеного міністрами закордонних справ України, Польщі і Литви у липні 2020 року. Координаторами цього трестороннього механізму співробітництва визначені заступники глав зовнішньополітичних відомств Василь Боднар (Україна), Марцін Пшидач (Польща) і Далюс Чекуоліс (Литва). Одним із основних завдань Люблінського трикутника мала стати координація дій України, Польщі і Литви з ефективною протидії викликам і загрозам спільній безпеці, серед яких у пріоритеті – протидія гібридним загрозам з боку рф [3].

5 жовтня 2021 року у форматі круглого столу в рамках Варшавського безпекового форуму відбулась зустріч міністрів закордонних справ Люблінського трикутника. 2 грудня 2021 року президенти Люблінського трикутника провели перші спільні переговори й ухвалили заяву, де закликали міжнародне співтовариство посилити санкції проти рф через її триваючу агресію проти України. Глави держав також закликали рф відвести російські війська від українських кордонів та із тимчасово окупованих територій. У заяві президенти підтвердили прихильність зміцненню енергетичної безпеки Європи і висловили стурбованість проєктом «Північний потік – 2». Лідери домовилися про спільні дії в протистоянні спробам рф монополізувати європейський газовий ринок і використовувати енергетику в якості геополітичної зброї [4].

Напередодні широкомасштабного російського вторгнення в Україну, 23 лютого 2022 року, відбулась зустріч очільників держав «Люблінського трикутника» у Києві, де вони підписали спільну декларацію. У ній засуджується рішення рф про визнання тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей незалежними, а також підтримується надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС [5]. 26 листопада 2022 року прем'єр-міністри Люблінського трикутника підписали спільну заяву за результатами зустрічі у рамках «Люблінського трикутника» у Києві, в якій закликали міжнародну спільноту визнати спільною метою звільнення всієї тимчасово окупованої території України. У документі також йшлося про активізацію процесу переговорів щодо вступу України в НАТО [6–7].

11 січня 2023 року президенти держав Люблінського трикутника провели другий саміт у Львові та підписали спільну декларацію. Зокрема лідери домовилися сприяти потужній політичній, практичній та матеріальній підтримці з боку НАТО та ЄС для України з метою забезпечення спроможності Української держави ефективно захищати свої території на суші, на морі та в повітрі; підтвердили необхідність прозорого процесу відбудови та відновлення України після війни. Україна та Литва визнають вирішальну роль Польщі як хаба для відправлення допомоги, необхідної для відновлення України; підтвердили намір взаємодіяти на тресторонньому, європейському та міжнародному рівні щодо питання деокупації територій України, тимчасово окупованих рф, зокрема використовуючи механізм Кримської платформи, тощо [8].

Отже, Люблінський трикутник виконує своє основне завдання як форум для постійної співпраці та узгодження позицій з питань, що мають ключове значення для трьох держав, що входять до нього. Національні координатори Люблінського трикутника підписали «План спільних дій з боротьби з дезінформацією на 2022–2023 роки». Відправною точкою для розробки документа стала «Дорожня карта». Тоді партнери по Люблінському трикутнику

визначили, що одним із пріоритетів співпраці Польщі, Литви та України в найближчі роки буде саме стратегічна комунікація та протидія гібридним загрозам. План, який був підписаний у Луцьку передбачає, зокрема, підготовку регулярних спільних звітів про інформаційні виклики та загрози, розробку механізму спільного реагування на кампанії дезінформації та посилення спроможності протидії гібридним загрозам [9]. Одним із основних завдань має стати координація дій трьох держав з ефективною протидією актуальним викликам і загрозам їхній спільній безпеці. Серед пріоритетних тем у співпраці – спільна протидія гібридним загрозам з боку РФ, зокрема у боротьбі з дезінформацією. Окремо зазначили важливість збереження тісної співпраці у рамках міжнародних організацій [3].

Молодіжний Люблінський трикутник. Молодіжний Люблінський трикутник (Youth Lublin Triangle, YLT) – інституціоналізована платформа для співпраці між Молоддю Литви, Польщі та України. Ініційований молодіжною організацією «Платформа публічної дипломатії». Молодіжний Люблінський трикутник отримав підтримку від міністрів закордонних справ Литви, Польщі та України. Поштовхом до реалізації ініціативи стало дослідження потенціалу молодіжної співпраці під егідою Люблінського трикутника, проведене «Платформою публічної дипломатії» та проспонсороване Фондом Конрада Аденауера [10]. Першим кроком до реалізації ініціативи став онлайн-форум, проведений 9–10 квітня 2021 року [11]. Молодіжний Люблінський трикутник створений для забезпечення синергії та підготовки молоді країн-учасниць до співжиття в успішному та безпечному європейському просторі. Сфери співробітництва охоплюватимуть, зокрема, історичний і культурний діалог, професійний й академічний розвиток.

Міжпарламентська асамблея. Міжпарламентська асамблея Верховної Ради України, Сейму й Сенату Республіки Польща та Сейму Литовської Республіки створена для налагодження діалогу між трьома країнами в парламентському вимірі в 2005 року. Установче засідання Асамблеї відбулося 16 червня 2008 року в Києві, в Україні. У рамках Асамблеї діють комітети з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, гуманітарного та культурного співробітництва [12].

Литовсько-Польсько-Українська бригада. Литовсько-польсько-українська бригада – це багатонаціональний підрозділ із можливостями загальної військової бригади, призначений для ведення незалежних військових операцій відповідно до міжнародного права або участі в таких діях. До його складу входять спеціальні військові частини трьох країн, вибрані з 21-ї Підгальської стрілецької бригади (Польща), 80-ї десантно-штурмової бригади (Україна) та батальйону Великої княгині Біруте Улан (Литва). Литовсько-польсько-українська бригада створена в рамках тристороннього співробітництва в сфері оборони 2014 року, яка забезпечує національний внесок у багатонаціональні військові формування високого ступеня готовності (Резервні угоди ООН, Бойові тактичні групи ЄУ, Сили реагування НАТО). Крім того, підтримуються міжнародні операції з підтримання миру і безпеки під егідою ООН, НАТО та інших міжнародних організацій у сфері безпеки на основі мандату Ради Безпеки ООН та у випадку схвалення парламентами країн-учасниць [13]. З 2016 року є важливим елементом дій НАТО, спрямованих на впровадження стандартів НАТО в ЗС України. Основна діяльність бригади включає навчання українських офіцерів та військових частин цим стандартам, планування та проведення оперативних завдань та підтримку оперативної готовності.

Вільнюс і Варшава готові використовувати базу розташовану в Польщі Литовсько-Польсько-Української бригади для підготовки українських військових, про що заявив президент Литви Гітанас Науседа під час спільної пресконференції з президентом Польщі Анджеєм Дудою у Варшаві в 2024 році. Крім того, влітку 2024 року у Польщі відбулося багатонаціональне навчання «Три Мечі – 24», у якому взяли участь військовослужбовці Литовсько-Польсько-Української бригади. Отже, створення Литовсько-польсько-української бригади є стратегічним кроком, спрямованим на зміцнення безпеки в регіоні та поглиблення військової співпраці між трьома країнами. Ініціатива дозволяє підвищити рівень довіри та взаєморозуміння між партнерами, забезпечити обмін досвідом та кращими практиками

у військовій сфері. До того ж участь у бригаді дозволяє ЗС України інтегруватися в систему колективної безпеки та брати активну участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [14].

Висновки. Безпека держав у сучасному глобалізованому світі є основним завданням як військово-політичних блоків, так і окремих країн. Це завдання може бути реалізоване за умови створення ефективної системи стримування і протидії, а також протистояння можливим загрозам з боку потенційних агресорів, створюючи окремі міждержавні інституції регіональної безпеки. Стрімкий розвиток подій на міжнародній безпековій платформі довкола російсько-української війни, не виключають розуміння того, що впровадження критеріїв членства України в НАТО та ЄС – справа не одного року, а кількох наступних. Водночас, така тенденція сприяє існуванню концепції малих альянсів, яким і є Люблінський трикутник за участю України та двох її історичних партнерів (членів НАТО). Безумовно, що це можна назвати ефективним форматом співпраці, котрий виявляє свою потрібність вже сьогодні. Водночас, успішність розвитку Литовсько-Польсько-Українських відносин можуть уповільнювати імперіалістичні амбіції рф. З іншого боку, у зв'язку із належністю Польщі та Литви до ЄС, активізація функціонування трикутника може сприйнятися зі сторони ЄС як своєрідна конкуренція, що вимагає додаткових зусиль у розвитку таких відносин.

Список використаних джерел:

1. Спільна декларація міністрів закордонних справ України, Республіки Польща та Литовської Республіки щодо заснування «Люблінського трикутника». Міністерство закордонних справ України. 28 липня 2020. URL: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-polshcha-ta-litovskoyi-respubliki-shchodo-zasnuvannya-lyublinskogo-trikutnika>.
2. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine – Kuleba, Czaputowicz and Linkevicius launched the Lublin Triangle – a new format of Ukraine, Poland and Lithuania. Міністерство закордонних справ України. 28 липня 2020. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/kuleba-czaputowicz-and-linkevicius-launched-lublin-triangle-new-format-ukraine-poland-and-lithuania>.
3. Люблінський трикутник визначив одним із пріоритетів протидію гібридним загрозам РФ. *Укрінформ*. 17 вересня 2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3101846-lyublinskij-trikutnik-viznaciv-odnim-iz-prioritetiv-protidiiu-gibridnim-zagroزام-rf.html>.
4. Люблінський трикутник – президенти України, Польщі та Литви закликали до санкцій проти РФ. *Рубрика*. 4 грудня 2021. URL: <https://rubryka.com/2021/12/02/lyublinskyj-trykutnyk-polshha-lytva-ta-ukrayina-provely-pershi-peregovory-i-zaklykaly-do-sanktsij-proty-rf/>.
5. Президенти Польщі і Литви підтримали надання Україні статусу кандидата в члени ЄС. *LB.ua*. 23.02.2022. URL: https://lb.ua/world/2022/02/23/506472_prezidenti_polshchi_i_litvi_pidtrimali.html.
6. «Люблінський трикутник» у Києві: прем'єри Польщі, Литви й України закликали світ визнати спільною метою звільнення всієї української території. *novynarnia.com* (укр.). *Новинарня*. 26 листопада 2022. URL: <https://novynarnia.com/2022/11/26/liublinsky-trykutnyk-kyiv/>.
7. Спільна заява Прем'єр-міністрів України, Литовської Республіки та Республіки Польща про результати зустрічі Люблінського трикутника. *www.kmu.gov.ua* (англ.). МЗС. 26 листопада 2022. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/news/spilna-zayava-premyer-ministriv-ukrayini-litovskoyi-respubliki-ta-respublika-polshcha-pro-rezultati-zustrichi-lyublinskogo-trikutnika>.
8. Youth Lublin Triangle: Study of the potential. Foundation Office Ukraine (англ.). *Foundation Office Ukraine*. 29 січня 2021. URL: <https://www.kas.de/en/web/ukraine/single-title/-/content/youth-lublin-triangle-study-of-the-potential-1>.
9. Youth Lublin Triangle Forum. RADA. 10 березня 2021. URL: <https://en.rada.fm/2021/03/10/youth-lublin-triangle-forum/>.

10. Спільна декларація Президентів Люблінського трикутника за результатами другого саміту. 11.01.2023. Армія Inform. <https://armyinform.com.ua/2023/01/11/spilna-deklaracziya-prezydentiv-lyublinskogo-trykutnyka-za-rezultatamy-drugogo-samitu/>.

11. Люблінський трикутник: Україна, Польща та Литва посилюють протидію гібридним загрозам. *Україна до НАТО*. <https://ukrainetonato.com.ua/novyny/lyublinsky-trykutnyk-ukraina-polshcha-ta-lytva-posyliuiut-protydiiu-hibrydnym-zahrozam/>.

12. Міжпарламентська асамблея Міжпарламентська асамблея «Україна-Польща-Литва» створює безпековий комітет. *Укрінформ*. 13.11.2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2578697-mizparlamentska-asamblea-ukrainapolsalitva-stvorue-bezpekovijskomitet.html>.

13. Підписано Угоду щодо створення спільної литовсько-польсько-української бригади. *Міністерство оборони України*. 19.09.2014. URL: https://www.fpri.kiev.ua/articles_view/pidpisano-ugodu-shodo-stvorennja-spilnoi-litovsko-polsko-ukrainskoi-brigadi/.

14. Вільнюс і Варшава готові використовувати базу ЛитПолУкр бригади для підготовки українських військових. *Military*. 04.09.2024. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/vilnyus-i-varshava-gotovi-vykorystovuvaty-bazu-lytpolukr-brygady-dlya-pidgotovky-ukrayinskyh-vijskovyh/>.

